

kupce z žganjem napojijo, de se prav poganjajo, ter sami ne vedó, koliko obljubijo, in pa za kaj. Žganopivci včinijo v svoji pijanosti toliko bedarij in hudobij, de je groza. Kakor se dim iz kamena alj kurišča vzdiguje, in oči nakadí, tako vstaja iz želodca žganja čad (sopuh) človeku v glavo, možgane vname (vžgè), ter gotovo, čeravno po malem, človeka ob pamet spravi. Naj tenši živice, koje duša za misliti in soditi trebuje kakor oči za gledati, nesrečno žganje oslabí in strati. Žganopivci prej alj slej, pa večí del ob pamet pridejo; kar jim danes pověš, jutri ne pomnijo; veliko jih clo grozovitno izdivjá. Zrajtano in dokazano je, de v zanemžnicah (v hišah za nôre) se nad pol takih znajde, ki so od žganja obnoreli. Žganopivcu vgasne vsako pošteno veselje; nekaka znotrajna žalost ga začne klati, kojoj si jiše z žganjem vdušiti. Neka neznana groza ga obhaja in mu pamet meša, dokler gostokrat sam sebi življenje grozovitno konča. Bolezin pijance naj rajši pojišče, in smert žganopivcov naj več pobere. Huda kolera je žganju dober kup naredila; zakaj med sto merličev je sedemdeset žganopivcov pokosila.

4. *Žganje ljudi, ki gu navadno pijejo, hitro postara in jih pomori.* Ali poznaš pijanca žganopivca prav zdravega? Dokler je trezen, je bolen; se napije, tako je pijanost njega bolest. De žganje človeka krepkiga stori, kakor pijanci in kerčmarji pravijo, ravno tako lažejo, kakor je kača v raju Evi lagala, ki je djala, de jima prepovedan sad škodval ne bo, marveč bota od njega kakor Bog. Žgano vino je „ognjena voda“, kakor ga Indianci zovejo. Žganje po vsih žilah šviga ko ogenj, in življenja moč požgè, vsuši in skerči človeku želodec, de ne more vživati, kar mu je potreba; kerv žganopivca je vžgana, oserčeje in drob sta prisadna. Trese se kakor šiba na vodi, in kedar zbolí, se ga nobeno zdravilo ne prime, in po njem je. Godí se žganopivcu kakor mlinu, katerimu mlinar preveč vode napustí. Naglo se obrača in ropota, kakor goreč kolovrat grè, alj ne bo dolgo ropotal. Hitro se tak mlin potere, in težko popravi. Močnejši vino ko piješ, in več ko se ga naliješ, huje svojo kerv razgreješ, de ti po žilah vreje kakor v loncu krop. Pošlataj žganopivca žilo, boš čutil, kako mu serce močno kluje, kakor bi hotlo persi raznesti. Tako se pijanc kakor po železnici smerti bliža. — Koliko jezerov ljudi bi še po svetu lahko živelo zdravih in veselih, naj bi nesrečniga žganja pili ne bili! Gotova resnica je, de kdor žganje pije, poprej vmerje, kakor mu je odločeno, sam sebi življenje krajša in zoper peto zapoved božjo greši, ki pravi: Ne vbijaj! — Lepo sv. Duh opomina: „Ne dražite smerti po grešnim življenju, in po svojih délih (pijanosti) ne skakajte v pogubljenje.“

(Dalje sledí.)

Pravoznanske pisma.

6. pismo.

Dalji nasledek zatožbine ravnave je ustmenost nasproti poprejšnjemu pismenemu ravnanju. Ustno ravnanje pa v tem obstojí, da sodniki, ki sodijo zatoženega, vse dogodbe in pričala, na ktere se sodba opira, naravnost zaslišijo iz ust deržavnega tožnika, zagovornika zatoženca, vsih prič, in če je včasih treba tudi umetnih mož. — Vse se tedaj, kar je sodbi v podlago, ravná v pričó sodnikov.

Ker se pa zatoženc sodi v poglavitni obravnavi, vsak lahko zapopade, da je ustno ravnanje le

pri ti na pravim mestu in potrebno, ne pa pri vvodni preiskavi.

Pri prejšnjim ravnanju pa, pri katerem se je vse po aktih ali spisih godilo, so sodniki dogodbe in pričala le iz aktih izpisov zvedili, ki jih je preiskavni sodnik ob kratkem napravil iz zapisnikov, v ktere je njegov aktuar zapisal, kar so priče in zatoženc govorili.

Koliko več pa je ustna ravnava memo pismene vredna, se nar očitniši iz tega razvidi, ako se pomisli, kako težavno je vselej vse ravno tako v zapisnik zapisati, kakor je v kakem drugem jeziku govorjeno bilo, zlasti če preiskavni sodnik jezika zatoženca ali prič celo ne razume ali morebiti le slabo, in se tedaj na besede svojega pisavca zanašati mora. Znano je dalje tudi, da se marsikak govor na več strani razložiti da.

Vsa druga je pa pri ustni obravnavi, kjer sodniki zatoženca, vse priče in druge zvedene može sami slišijo in vidijo, kjer imajo vse osebe pred sabo in jim je cela dogodba do zadnje pičice odkrita, da spoznajo, kako se ena reč z drugo, druga s tretjo itd. veže, kar je sila važno za razsodek cele pravde in za odmero kazni. V ustni ravnavi so sodniki v stanu, če se jim kakošna reč dvomljiva zdí, zatoženca in priče natanjko izprašati, in ker se vse živo pred njenimi očmi godí, so vse bolj pazljivi na vse in bolj navdani od cele žive pravde, kakor, če jo scer izvestnik (referent) še tako dobro popiše. Tu si pred očmi sodnikov stojé zatoženc in priče nasprot, — moč žive besede, s ktero priča zatožencu v obraz reče, kar zoper njega vé, — neprenehane vprašanja, ktere zdaj predsednik, zdaj deržavni pravdnik, zdaj kak sodnik do zatoženca postavljajo, — vse to ga tako naredí, da sodniki lahko spoznajo krivdo ali nedolžnost njegovo. Tudi ima besedno zagovarjanje veliko večí moč, ko nar boljši spisan zagovor.

Še en dobiček ustnega ravnanja je tudi, da pravda hitro steče, in se tako mnogo stroškov ohrani.

Pri nas na Austrianskem veljá sedaj po postavi kazenske pravde ustna ravnava v vsih kazenskih zadevah; vposled omenjenega cesarskega patenta bo pa obveljala po prihodnjim redu kazenske pravde nek le pri poslednji obravnavi težkih hudodelstev in pregreškov, ki spadajo v rozsodbo kolegialnih sodnij; žal bi nam bilo, ako bi se zgodilo, da bi se ustmenost tukaj le na neposrednje zaslišanje zatoženca omejila in bi se le zapisniki zaslišanih prič predbrali, in ako bi le zavolj odvernjenja nekterih stroškov popisani veliki dobički ustne obravnave v zgubo šli.

Slovanski popotnik.

Spisuje Fr. Cegnar.

* V Belgradu na liceumu ste dve novi stolici postavljene, namreč stolica serbske zgodovine in književnosti, in stolica francoske književnosti. Pervo učí gospod Vukomanović, drugo pa gospod M. Ban. Pri poslednjem uku se bo pa vedno tudi serbska književnost v ozirjemala.

* V Belgradu je serbsko svetovavstvo odstopilo prostrani terg, da se ondi zida narodsko gledišče; zraven tega je pa tudi 2000 cekinov za to naravno podelilo. Knez je podaril 100 seznjev kamnja, ki se bo na njegove stroške na mesto pripeljalo; razun tega se tudi govori, da on hoče vse stroške na se vzeti, kolikor bi še manjkalo po dospelih drugih darovih.

* Te dni je prišla v Belgradu na svitlo knjiga pod naslovom: „Književne zabave za odrasle obojega spola“. Potem: „Razgovori serbsko-francoski; oboje od g. Simića. Nato „Belisaire“, od Marmontela, z opazkami za mladost in „Voj-

slav“, kralj serbski, dramatiška povest Visilia Jovanovića.

* Profesor Jastřebowski je izdal novo delo pod naslovom: „Mineralogie sestavena pro potreby praktického života a vlastenskych záležitosti“.

* Poljsko zgodovinsko društvo v Parizu je oznanilo, da nabira prineske za slavensko-poljsko knjižnico. Odbor je že v ti namen nabral 20.000 frankov.

* Gospod Vekoslav Kružić v Bagu meni izdati velik kamnopsni obraz, na katerem ima biti v arabsko-hieroglifiškem kinču imé skratkim popisom činovana Jelačića s pogledom na mesto Bag (Karlo-pago) vrisano.

* Drugi zvezek „Biljoslovja“ (botanike) Kr. Jos. Veselića v Petrovaradinu je prišel na svitlo. Vnovič povabimo svoje rodoljube k naročilu te obče koristne knjižice, ki znese 1 fl. sreb. na celo delo, ki bo v 6 zvezkih beli svet vgljedalo. Ako se to delo srečno izide, bo za njim sledil „imenik domačega bilja (rastlinstva)“, kateri bo zapopadel več ko 1400 raznoverstnih domačih rastlin. Zato potrebuje izdatelj naše djanske podpore. Naj bi se oglasilo mnogo naročnikov, ki se zamorejo tudi po „vredništvu Nović“ naročiti.

* Slavni ruski pisatelj Nikolaj Wasiljevič Gogol je v Moskvi umerl 5. marca, še le 44 let star.

* Na Pražkem vseučilišču bo v drugim polletju 10 gospodov profesorjev v českem jeziku učilo, in sicer bogoslovje 1, lekarstvo 2, pravdoslovje 2 in modroslovje 5.

* Ministerstvo uka je poročilo čitanko od Čelavskega za višji gimnazij sostavljeno v drugo natisnuto, da se bo še zanaprej v gimnazii rabila. Velja ta čitanka 1 gold. 8 kr.

* Nekdajni poljski general Chrzanovski izdaja v Parizu velik zemljopisni atlas v poljskem jeziku, te dni je prišel že 36. list na svitlo, ki obseže nadvojvodstvo Poznansko.

Novičar iz mnogih krajev.

Da gré presv. cesar prihodnjiga rožnika v Moskavo k praznovanju vstanovitne ruskiga cesarstva, je kot zmišljena govorica preklicana. — Sin svitl. nadvojvoda Joana, mladi grof Merán bo neki kmalo v službo cesarske armade stopil. — Kakor se sliši, bo tudi vojvodstvo Solnograško vprihodnje samostojna kronovina ostala, kakor menda vse sedanje kronovine. — Pri ministerstvu kupčijstva se bo kmalo začelo posvetovanje zastran nove kupčijske postave; osnova je že gotova. — Mnogo manjših mest je prosilo za napravo realnih šol, ministerstvo poduka je odgovorilo na te prošnje, da jim ne more vstreči, ako srenje teh šol iz lastniga denarja napraviti niso v stanu, ker na cesarske stroške se bojo realne šole le v glavnih mestih vsake dežele napravile in še tukaj morajo mesta pripomoči. Ministerstvo vojaštva je ukazalo, da tisti begúni (deserterji), ki po zadobljeni vesoljni prizanesbi (generalpardonu) pridejo spet nazaj, imajo za toliko časa več, kolikor so ga zamudili, v vojaški službi ostati. — V Dunajskih vradnih novicah se bere, da je vojna sodnija na Dunaji nekiga G. Pintsara na 8 let v ječo obsodila, ker so ga blizo Dunaja zasačili, ko si je ravno prizadeval, nekatere vojake zapeljati, da bise svoji prisegi odpovedali; bil je pa ta človek, ki več jezikov govori, v obleki tistih Slovakov, ki hodijo okoli po svetu piskre vezat. — 29. sušec je bil za Fran-

cosko deželo imeniten dan. Postavodajavni zbor se je pervikrat snidel; Napoleon je bil z veliko slavo sprejet. V svojim začetnim nagovoru je omenil srečnigapolitiškiga stanja sploh, dobriga stanja deržavne denarnice in prijaznih razmer Francoskiga z drugimi vladami. Če bi ne bil moj terdni namen — je dalje rekel — vse le za deželo in nič za-se storiti, bi se bil lahko veliko več oblasti polastil; tega pa ne bom storil, ako stranke ne bojo zdražile domovine in ako vesoljna volja ljudstva na vso moč tega ne bo terjala. Ohranimo ljudovlado — je sklenul — ona nikomur ne žuga in vse tolaži. Imeniten je ta dan za Francosko tedaj za to, ker se nova dôba za Francosko deržavo pričnè, v kateri se bo pokazalo: ali bo Napoleon pri tem ostal, kar je sedaj, ali pa bo cesar biti poželet, in kaj bojo k temu druge vlade rekly, ker meje Francoskiga cesarstva so bile vse druge in cesarstvo vse večí, kakor je sedanje Francosko. — Kraljica Španjska je sv. očetu papežu za blagoslovljeno perilo, ki ga je za mlado kraljevično podaril, v dar poslala krasno podobo in pa več posebno žlahnih konj. — Ker se bojo po razpušenim sedanjim deržavnim zboru na Angleškim nove volitve poslancov pričele, svari že sedaj eden nar imenitniših ondašnjih časnikov „Times“, da naj se pri volitvah tisto nespodobno podkupovanje opusti, po katerim morajo poslanci ob vse poštenje priti. — Iz Rima se 20. dan sušca piše, da že skoraj cel teden po bližnjih gorah tako sneži in tako borja brije, da je joj; toliko oljk je pokončanih, da med 100 jih je 60 gotovo polomljenih. — Po Teržaškim časniku so v Bosni zavolj preganjanja kristianov zaostale vse cerkvene opravila, nikersta ne družih sv. zakramentov. Menda tako ne more dolgo terpeti, da bi druge kristjanske vlade resno ne vprašale po naménu tega silovitiga preganjanja: ali gré za véro ali za panslavizem? Iz Zadra je prišlo telegrafno naznanilo, da so Omer Paša-ta v Mostaru umorili. — V okolici Danzig-a rogovili 16 zamaknjenih, večidel poslov, ki službo zapustivši se okoli klatijo in poslušavcam vsake sorte kvante kvasio, kakor od vojske zoper bogatine in druge nevarne reči. Kraljev komisar je bil poslan to reč natanjko in ojestro preiskat. — Teržaški časnik je prinesel unidan novico, da ni davnej kar je prišlo na Dunaj iz Angleškiga 3000 dvanajsterin (tucentov) ženskih čevljev po 10 krajc. pár. Ta čudna novica je se vé da splasila vse Dunajske čevljarje, ki so hiteli zvediti resnico, in ta je, da je prišlo le 200 dvanajsterin na Dunaj, pa ne usnjatih, ampak slamnatih, kakor jih nosijo ljudjé v toplicah, in niso pravi čevlji, ampak papuče (pantofeljni). Dosedaj še ta roba ni nobeniga kupca našla, ker naša domača tudi ni dražji od te. — Kakor je bila od lani v Londonu velika obertnijska razstava mnogoverstniga blaga celiga sveta, jo bojo tudi napravili v Novim Jorku v severni Ameriki, ki bo pa 5 let terpela in se bo iz razstave prodano blago ob tem času vedno nadomestovalo z novim. — Tudi gospôda se je že lotila konjskiga mesa. V Parizu je unidan nek Bavarsk plemenitnik svoje prijatle gostil z mesam svojiga mladiga dobro rejeniga konja, ki si je nogo zlomil in so ga mogli zavoljo tega zaklati. Na mnogo viž pripravljeno je prišlo to meso na mizo, kteriga povabljeni gosti niso mogli prehvaliti. — Ljudí prvi dan aprila za norce imeti ali jih „v april pošiljati“, je povsod v navadi, na Nemskim ravno tako kakor na Francoskim, Angleškim itd. Na Angleškim imenujejo 1. dan aprila „dan vsih norcov“ („All fools day“). Verjetno je, da se je ta norčija še od ajdovskih časov ohranila.